

דף למנחה

ספר ישעיהו פרקים כ"ז - ל"א

תוכן הפרקים שנלמדו השבוע

פרק כ"ז - פורענות לגוים וישועה

פרק כ"ח - הוי עטרת גאות שכורי אפרים

פרק כ"ט - הוי אריאל

פרק ל' - הוי בניי סוררים

פרק ל"א - הוי היורדים מצרימה

שני פרקים מנבואות ישעיהו שלמדנו השבוע פותחים בביקורת על הירידה למצרים לצורך עזרה: בפרק ל' - הוי בנים סוררים נאסדה לעשות עצה ולא מני... ההלכים לרדת מצרים ופי לא שאלו לעוז במעוז פרעה ולחסות בצל מצרים (ל', א-ב). ובפרק ל"א - הוי היורדים מצרים לעזרה על-סוסים ישענו ויבטחו על-דכב כי רב ועל פרשים כי-עצמו מאד ולא שעו על-קדוש ישראל ואתה לא דרשו (ל"א, א). בשיעור זה נעקוב אחר משמעות ההישענות על מצרים החל מדברי התורה בנושא זה ולאורך כל ספרי הנביאים. ננסה להבין מדוע הסתמכות על מצרים היא בעייתית בפני עצמה, ומדוע יש על כך ביקורת יותר מאשר על הסתמכות על אומות אחרות.

לימוד מעמיק

ההישענות על מצרים

בפרשת המלך שבספר דברים, בין כל האיסורים המוטלים על המלך, מופיע האיסור להרבות סוסים. באופן מפתיע, הנימוק לאיסור זה קשור דווקא למצרים: רק לא ירבה לו סוסים ולא ישיב את העם מצרימה למען הרבות סוס ויה' אמר לכם לא תספון לשוב בדרך הזה עוד (דברים י"ז, טז). בשיעור זה נעיין במשמעות האיסור לשוב מצרימה.

חלק א - היפוך יציאת מצרים

בפסוק הנ"ל כותבת התורה שיש איסור לשוב למצרים, ולכן אסור להרבות סוסים, אך היכן נאמר האיסור לשוב למצרים? לכאורה, לא מצאנו איסור כזה בתורה. במכילתא דרבי ישמעאל מובא פסוק זה בתוך רשימה ארוכה של מקומות ש"מצטטים" אמירה אחרת (כגון בביטוי: 'צאשר דבר'), ומוצא את מקורן של האמירות המצוטטות. לפי המדרש, מקור האיסור לשוב מצרימה, הוא בסיפור קריעת ים סוף:

מכילתא דרבי ישמעאל מסכתא דפסחא פרשה יב

פיוצא בדבר אתה אומר: "רק לא ירבה לו סוסים ולא ישיב את העם מצרימה למען הרבות סוס ויה' אמר לכם: לא תספון לשוב בדרך הזה עוד." (דברים י"ז, טו) והיכן אמר? "ויאמר משה אל העם: אל תיראו התיצבו וראו את ישועת ה' אשר יעשה לכם היום כי אשר ראיתם את מצרים היום לא תספון לראתם עוד עד עולם." (שמות י"ד, יג)

כאשר מרגיע משה את העם אל מול מתקפת פרעה וכל חילו, הוא מבטיח להם כי יותר לא ישובו לראות את מצרים לעולם. על פי המדרש, הבטחה זו טומנת בחובה לא רק זכות, אלא גם חובה - שלא לשוב למצרים. הדבר מפורש בדברי רמב"ן:

רמב"ן לשמות י"ד, יג:

'כי אשר ראיתם את מצרים היום לא תוסיפו לראותם עוד' - על דעת רבותינו היא מצות לא תעשה לדורות. ואם כן יאמר הכתוב: אל תיראו, התיצבו במקומכם וראו את ישועת ה' שיושיע אתכם היום מידם ואל תשובו לעבודתם, כי מצרים אשר ראיתם אותם היום הקב"ה מצוה אתכם עוד שלא תוסיפו ברצונכם לראותם מעתה ועד עולם. ותהיה מצוה מפי משה לישראל, ולא הזכרה למעלה. וכן 'ולא ישיב את העם מצרימה למען הרבות סוס וה' אמר לכם לא תוסיפון לשוב בדרך הזה עוד' (דברים י"ז, טז), שהיא מצוה באמת, לא הבטחה.

על פי הסבר זה, הבטחת ה' לישראל כי יותר לא יסבלו תחת עול מצרים כרוכה בציפייה שישראל יכירו ביתרון של מלכות ה' ולא ישובו מרצונם החופשי לחסות בצל מצרים ולבטל את ייחודם כעם ה'. יחד עם זאת, הרמב"ן עצמו, אינו מוכן לקבל זאת כפירוש פשוט לדברים י"ז, והוא מציע פרשנות לשונית המאפשרת לקרא את הציווי שבספר דברים כמצווה הנאמרת לראשונה מפי ה':

רמב"ן לדברים י"ז, טז:

וטעם 'וה' אמר לכם לא תוסיפון לשוב בדרך הזה' - כי השם אומר לכם שלא, וכן 'כאשר צווח ה' א-להיך' (ה', טז), שהוא מצוה אותך כן. או 'אמר לכם', שאמר לי כן לצוות אתכם, כדרך 'ויאמר משה כה אמר ה' כחצות הלילה וגו' (שמות י"א, ד).

בין כך ובין כך, עולה מן התורה כי ישנו איסור מהותי לשוב למצרים לאחר שה' הוציא משם את ישראל. בשלב זה ניתן להציע כי מקורו של האיסור הוא סמלי - לאחר שה' בחר את ישראל ומושיע אותם מיד מצרים לעשות אותם לו לעם, שיבת העם למצרים מבחירה עלולה לסמל ניסיון להפרת הברית שנכרתה עמם. לאורך שנות הנדודים במדבר, נאבק משה מול האפשרות העולה שוב ושוב בפי העם כי היציאה ממצרים לא הייתה טובה להם. שיאה של תלונה זו הוא בחטא המרגלים, כאשר עולה ההצעה להחליף את ההנהגה ולשוב למצרים: **וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל-אָחִיו נַתְּנָה רֹאשׁ וְנִשְׁוֹבָה מִצְרָיִם! (במדבר י"ד, ד).** חז"ל מבינים כי בהצעה קיצונית זו טמון זרע של כפירה בה' ונסיון להחליפו:

מכילתא דרבי ישמעאל מסכתא ד'ויסע' פרשה א

כִּינּוּ שָׂרְאוּ בְּפַגְרֵי הָאֲנָשִׁים שֶׁהֻעְבְּדוּם בְּפָרָה וּבַעֲבוּדָה קִשָּׁה כָּלֵן פְּגָרִים מְתִים מְטָלִין עַל שְׂפַת הַיָּם אָמְרוּ: "כַּמְדָּמָה לָנוּ שְׂלָא נִשְׁתַּיֵּר אָדָם בְּמִצְרַיִם! נַתְּנָה רֹאשׁ וְנִשְׁוֹבָה מִצְרָיִם! (בְּמִדְבָּר י"ד, ד) וְנַעֲשֶׂה לָנוּ עֲבוּדָה זָרָה, וְתֵרַד בְּרֹאשֵׁנוּ וְנַחְזֵר לְמִצְרַיִם!"

המדרש טוען שהרצון לשוב למצרים התחיל מיד לאחר מות המצרים בים סוף: עם ישראל אינו מעוניין לשוב לעבודה הקשה ששעבדו אותו המצרים. אך ברגע שאיום השעבוד הוסר, עם ישראל רוצה לשוב למצרים, כלומר: איננו רוצה בהנהגת ה' וביציאה אל ארץ ישראל. כל שביקש הוא החירות ממשעבדיו בלבד, ללא המחויבות שבאה איתה.

השיבה למצרים מופיעה גם בפרשת הקללות שבספר דברים כשיא השיאים של הפורענות לעם ישראל: **וְהִשְׁבֶּךְ ה' מִצְרַיִם בְּאֲנִיּוֹת בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר אָמַרְתִּי לָךְ לֵאמֹתֶיךָ עוֹד לְרֹאשֶׁתָּהּ וְהִתְמַפְרֶתֶם שָׁם לְאִיבֶיךָ לְעַבְדִּים וּלְשִׁפְחוֹת וְאִין קָנָה (דברים כ"ח, סח).** פסוק זה, האחרון והמסכם שבפסוקי הפורענות, מבטא **על פי ד"ר מרדכי סבתו** את המהלך ההפוך מיציאת מצרים, והפרת הברית של ה' וישראל. לעומת היציאה 'בתוך הים ביבשה' וההבטחה שלא יראו יותר את משעבדיהם, מושבים ישראל לשיעבוד במצרים והשיבה נעשית דרך הים, באוניות. הנחמה היחידה

שניתן להציע, מבוטאת בשתי מילים: וְאִין קָנָה. הפרה מלאה של היות ישראל עבדי ה' ולא עבדים לעבדים לא תתרחש. הירידה למצרים היא המקום הנמוך ביותר אליו יוכלו ישראל להגיע באיבוד הקשר עם אביהם שבשמים, מבלי שהברית תופר לחלוטין.

המדרש זיהה את הקשר בין הפסוקים שהזכרנו כאן, ואיגד אותם כפסוקים המבטאים את הבעיה שבשיבה למצרים. יחד אתם מביא המדרש את דבריו של ישעיהו בפרק ל"א כהפרה ראשונה של איסור זה:

לקח טוב (פסיקתא זוטרתא) שמות פרשת בשלח פרק יד סימן יג:

בשלשה מקומות הוזכרו ישראל שלא לשוב מצרימה: "כי אשר ראיתם את מצרים היום לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם" (שמות י"ד, יג) ואומר: "לא תוסיפון לשוב בדרך הזה עוד" (דברים י"ז, טז), "אשר אמרתי לך לא תוסיף עוד לראותה" (שם כ"ח, סח). ובשלשה מקומות חזרו, ובשלשתן נפלו: הראשונה בימי סנחריב, שנאמר: "הוי הירודים מצרים לעזרה" (ישעיה ל"א, א), שניה בימי יוחנן בן קרח, שנאמר: "והיה החרב אשר אתם יראים ממנו שם תשיג אתכם בארץ מצרים" (ירמיה מ"ב, טז), והשלישית בימי טרגינוס בבית שני.

על פי ישעיהו, הבחירה להישען על ישועת מצרים למרות הבטחות הישועה של הנביא, כמוה כעזיבת השם ומאיסה בו. הנביא מדגיש את הקשר ליציאת מצרים ע"י השימוש במילה "פסח" כמתארת את הגנת ה' על ישראל: כְּצַפְרִים עֲפוֹת כֵּן יִגֵּן ה' צְבָאוֹת עַל־יְרוּשָׁלַם גִּזּוֹן וְהִצִּיל פֶּסַח וְהִמְלִיט (ל"א, ה) אזכור הפסח בפסוק מרמז על תיקון מחודש של ברית הפסח - יצירת תלות בין ישראל לה', והכרת כחו הגדול על כל הארץ. בעקבות ישועה זו שוב יכיר העם בכחו של ה' ובחסותו עליהם, ויפסיקו לחפש ישועה במקום אחר: בַּיּוֹם הַהוּא יִמָּאֶסוּן אִישׁ אֶל־אֵלָיו כַּסְפּוֹ וְאֶל־אֵלָיו זָהָבוֹ אֲשֶׁר עָשׂוּ לָכֶם יָדִיכֶם חֲטָא (ל"א, ז).

חלק ב - בטחון בכח הזרוע על פני ישועת ה'

עד כאן התמקדנו באיסור השיבה למצרים, המבטא היפוך של תהליך היציאה ממצרים וכריתת הברית עם ה'. ראינו כי איסור השיבה למצרים מופיע יחד עם האיסור על המלך להרבות לו סוסים. התמקדנו בהבנה כי האיסור להרבות סוסים קשור לאיסור השיבה למצרים - מצרים היתה מקור הייבוא המרכזי לסוסי מלחמה בעת העתיקה, ונסיון להרבות בסוסים יביא את העם לשוב למקום האסור. אכן, שלמה המלך, שהרבה באורוות סוסים ובכרכרות, התבסס במצרים והפך ליבואן סוסים המתווך בין מצרים לשאר עמי האיזור: וּמוֹצֵא הַסּוּסִים אֲשֶׁר לְשִׁלְמֹה מִמִּצְרַיִם וּמִקְנֵה סַחְרֵי הַמֶּלֶךְ יִקְחוּ מִקְנֵה בְמִחִיר ... וְכֵן לְכָל־מַלְכֵי הַחֲתִים וְלְמַלְכֵי אֲרָם בְּיָדָם יֵצְאוּ (מל"א י', כח-כט). לפי הסבר כזה, גם אם מצרים היתה מקור היבוא המרכזי לברית שעורים, היתה התורה אוסרת להרבות בשתייתה על מנת להמנע מהצורך להושיב שם פקידים ולייצב את המסחר שם.

אפשרות אחרת להבנה היא כי ישנה בעיה מהותית דווקא בריבוי סוסים, הרמב"ן מעלה אפשרות כזו, תוך שהוא מפריד בין שני האיסורים:

רמב"ן לדברים י"ז, טז:

ויתכן שדרך הכתוב, כי הזהיר 'לא ירבה לו סוסים' - אפילו מארצו ומארץ שנער או בדרך סחורה המותרת, שלא יבטח על רכבו כי רב ועל פרשיו כי עצמו מאוד, אבל יהיה מבטחו בשם א-להיו. ואחר כך הזהיר על המלך שלא ישיב את העם מצרימה שיהיו לו שם מעבדיו ומעמו שרי מקנה יושבים בערי הרכב למען הרבות סוס, כענין שנאמר בשלמה 'ואת כל ערי המסכנות אשר היו לשלמה ואת ערי הרכב' וגו' (מל"א ט', יט), וכן היו לו במצרים כמו שאמר 'ומוצא הסוסים אשר לשלמה ממצרים ומקוה סחרי המלך' וגו' (שם י', כח)...

לדברי הרמב"ן, איסור ריבוי הסוסים בעיקרו מתייחס להתעצמות צבאית מוגזמת. לאורך התנ"ך הסוסים מסמלים כח צבאי ארצי, ובמקומות רבים מעמיד המקרא למולם את ישועת ה': כִּי תֵצֵא לְמִלְחָמָה עַל אִיבְךָ וּרְאִיתָ

סוס ורכב עם רב ממך לא תירא מהם כי ה' אלהיך עמך (דברים כ', א); אלה ברכב ואלה בסוסים ואנחנו בשם ה' אלהינו נזכיר (תהלים כ', ח); סוס מוכן ליום מלחמה ולה' התשועה (משלי כ"א, לא).

ריבוי הסוסים, אם כן, מבטא פיתוח תלות באמצעים החומריים לשם הניצחון על האויבים. החשש הוא שהמלך יסתמך על הכוח הצבאי הארצי שלו, ויפסיק להכיר בכך שלה' המלחמה. גם כאשר לישראל יש מלך עליהם לזכור כי הניצחון במלחמה תלוי בה', והם צריכים להשליך את יתבם עליו.

חז"ל הבינו כי אין איסור להקים צבא בסיסי, אלא אסור למלך להרבות בסוסים שלא לצורך:

סנהדרין כא:

תנו רבנן: (דברים י"ז, טז) "לא ירבה לו סוסים" יכול אפילו כדי מרכבתו ופרשיו? תלמוד לומר: "לו". לו אינו מרבה אבל מרבה הוא כדי רכבו ופרשיו...

יוצא מכאן שעל המלך לדאוג לצרכי העם והמלחמה, אך לא להגזים מעבר לצרכים הבסיסיים, ולא להגיע למצב שהוא עושה דברים שאינם נצרכים באמת, ואולי הוא עושה אותם בשביל כבודו.

שאלה לדיון

כיצד לדעתכם ניתן לשמור על האיזון בין השתדלות הכרחית לבין השתדלות מוגזמת המעידה על חוסר בטחון? מהו גבול ההשתדלות המצופה מן המלך או השלטון?

זוית אישית

חישבו על סיטואציות בחייכם בהן קיים מתח בין השתדלות בסיסית עם בטחון בה' לבין הרצון לעשות כל מה שאפשר כדי למזער סיכונים ולהצליח.

הרמב"ן מחלק בין שני האיסורים, וטוען כי איסור הירידה למצרים אינו הסיבה המרכזית לאיסור ריבוי הסוסים, אלא חשש משני. עם זאת, ניתן לזהות קשר מהותי יותר בין הסוסים למצרים, ולהציע כי האיסורים בכל זאת נוגעים זה לזה. החשש מהסתמכות ישראלית על כח הזרוע, מצטרף לחשש שישראל יסתמכו לא רק על סוסים אלא גם על כחם של עמים אחרים לישועה. **הרב ד"ר יואל בן נון** מזהה חשש כזה באופן מיוחד דווקא אצל מצרים - כאשר ישראל יוצאים ממצרים, דואג ה' שלא להוליכם בדרך ארץ פלישתים: **כִּי אָמַר אֱלֹהִים פְּנִי-יָנַחַם הָעַם בְּרִאשֹׁתָם מִלְחָמָה וְשָׁבוּ מִצְרַיִם (שמות י"ג, יז)**. חשש זה, מציע הרב יואל, הוא חשש היסטורי כללי, ולא בעיה ספציפית בדור היוצאים ממצרים. ה' חושש שכל עוד מצרים קיימת ונמצאת אי שם בתודעה של ישראל כמעצמה חזקה, ברגע שתהיה מלחמה ישוּבו העם למצרים לחסות בצלם ולבקש ישועה. על כן בוחר ה' להוליכם בדרך ים סוף, על מנת להלחם בפרעה וחילו על הים, ולהראות לעם את אפסות הצבא המצרי על פני ישועת ה'. אכן, סיפור קריעת ים סוף מדגיש רבות את סוסי מצרים, רכבו ופרשיו - העדויות המקראיות לכוח צבאי עצום - ומסקנת האירוע בפי ישראל: **אֲשִׁירָה לַה' כִּי-גָאֵה גָאֵה סוּס וְרֶכֶב וְרָמָה בָּיָם (שמות ט"ו, א)**.

מעיון בנבואות ישעיהו בפרקים ל'-ל"א, נראה כי חלק משמעותי מהביקורת של ישעיהו נסובה על עקרון זה: הוֹי הַיְדֻדִים מְצַדִּים לְעֹזְרָה עַל-סוּסִים וְשָׁעֲנוּ וַיִּבְטְחוּ עַל-רֶכֶב כִּי רַב וְעַל פָּרָשִׁים כִּי-עֲצֹמוּ מְאֹד וְלֹא שָׁעוּ עַל-קְדוֹשׁ וְשָׂדָאֵל וְאֶת-ה' לֹא דָרְשׁוּ (ל"א, א) ההישענות על מצרים נעשית בניגוד להבטחות של הנביא כי ירושלים תנצל ותושע בידי ה' - ישועה ללא מאמץ: **כִּי כֹה-אָמַר אֱלֹהֵי דָנִי ה' קְדוֹשׁ וְשָׂדָאֵל בְּשׁוֹבָה וְנַחַת תִּשְׁעוּן בְּהַשְׁקֵט וּבְבִטְחָה תִהְיֶה גְבוּרְתְּכֶם וְלֹא אָבִיתֶם: וְתֹאמְרוּ לְאִיכֵי עַל-סוּסִים נָגוּס עַל-יָדֵינוּ וְעַל-קַל נֶרְכָב עַל-יָדֵינוּ וְקָלוּ רַדְפֵיכֶם: (ל', טו-טז)**. אם כן, ההישענות על מצרים מבטאת את חוסר הבטחון של העם בישועה הא-להית, בהעדיפם להסתמך על ברית עם מעצמה שהיא סמל של כח צבאי ובטחון ארצי. (ניתן לשמוע על כך גם ב**פוסט מאת הרב ד"ר שוקי רייס**).

חלק ג - משענת קנה רצוץ

בנוסף להתנגדות הא-להית להישענות על מצרים - ואולי כהוכחה אירונית לאפסות האדם - עומדת העובדה כי לאורך ההיסטוריה המקראית, ניסיונות ההישענות על מצרים הסתיימו באכזבה רבה, עוד מימי הראשית. המדרש מבקר את יוסף על כך שסמך על שר המשקים שיזכרהו ויציאו מבית הסהר, ומדגיש את האכזבה שבאה עם הסתמכות על בשר ודם:

בראשית רבה פ"ט :

"אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו" (תהלים מ', ה') - זה יוסף. "ולא פנה אל רהבים" - על ידי שאמר לשר המשקים (בראשית מ' יד) "זכרתני... והזכרתני", נתווספו לו שתי שנים (בבית הסוהר) "ויהי מקץ שנתיים ימים".

רש"י מקשר זאת לבעיה הגדולה יותר שהצגנו, ומדגיש כי לא על סתם אדם סמך יוסף - אלא על מצרי. על פי רש"י, הפסוק: **אֲשֶׁרִי הַגִּבֹּר אֲשֶׁר שָׂם ה' מִבְּטָחוֹ וְלֹא פָנָה אֶל רְהָבִים** (תהלים מ', ה') מתייחס ישירות דווקא למצרים המכונים 'רהב' בדברי הנביאים (כגון אצלנו בפרק ל' פסוק 1):

רש"י, לבראשית מ', כ"ג:

"וישכחהו" - לאחר מכאן, מפני שתלה בו יוסף לזכרו, הוזקק להיות אסור עוד שתי שנים שנאמר (תהלים מ' ה') "אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו ולא פנה אל רהבים", ולא בטח על מצרים הקרויים רהב.

דוגמא קטנה זו מתרחבת ומתעצמת כאשר נוגעים בדוגמאות בהן ממלכה ישראלית נשענה על מצרים לישועה והתבדתה. הושע בן אלה, מלכה האחרון של ממלכת ישראל, הביא עליו את חמתו של מלך אשור כאשר שלח מלאכים לבקשת עזרה מן המצרים. שלוש שנים לאחר מכן גלתה שומרון מבלי ישועה ממצרים: **וַיִּמְצָא מֶלֶךְ אֲשׁוּר בְּהוֹשֵׁעַ קֶשֶׁר אֲשֶׁר שָׁלַח מְלָאכִים אֶל-סוּא מֶלֶךְ-מִצְרַיִם וְלֹא-הִעֲלָה מִנְחָה לְמֶלֶךְ אֲשׁוּר בְּשָׁנָה בְּשָׁנָה ... וַיַּעַל מֶלֶךְ-אֲשׁוּר בְּכָל-הָאָרֶץ וַיַּעַל שְׁמֵרוֹן וַיַּעַר עָלָיָהּ שְׁלֹשׁ שָׁנִים: ... וַיִּגַּל אֶת-יִשְׂרָאֵל אֲשׁוּרָה וַיֵּשֶׁב אֹתָם בְּחָלָח וּבְחָבֹר נָהַר גּוֹזָן וְעָרֵי מְדֵי (מל"ב י"ז, ד-1).**

כך גם לקראת חורבן ירושלים, כאשר מסתמך צדקיהו על המצרים להילחם למענו בבבלים, המצרים אכן יוצאים לקרב ומפנים אליהם את חיל הכשדים, אך ירמיהו מנבא כי ישובו לארצם ולא ילחמו למענם: **כֹּה אָמַר ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כֹּה תֹאמְרוּ אֶל מֶלֶךְ יְהוּדָה הַשְׁלַח אֲתָכֶם אֵלַי לְדַרְשָׁנֵי הַגָּה חֵיל פְּרַעֲזָה הַיֵּצֵא לָכֶם לְעִזְרָה שָׁב לְאַרְצוֹ מִצְרַיִם (ירמיהו ל"ז, ז).** נראה כי לא מדובר כאן בעונש א-להי המגיע דווקא לישראל, אלא דפוס התנהלות קבוע של המצרים.

כבר רבשקה, בלעגו לחזקיהו, מזכיר כי המשענת המצרית אינה יעילה, והרי היא כמשענת קנה רצוץ וסדוק, שכאשר מפעילים עליו קצת כח הוא מתקפל ונשבר ולא ניתן להישען עליו: **עֲתָה הִנֵּה בְּטַחְתָּ לָךְ עַל מִשְׁעַנְתְּ הַקֶּנֶה הָרְצוּץ הַזֶּה עַל מִצְרַיִם אֲשֶׁר יִסְמְךְ אִישׁ עָלָיו וְכֹא בְּכַפּוֹ וְנִקְבָּהּ בֶּן פְּרַעֲזָה מֶלֶךְ מִצְרַיִם לְכָל הַבְּטָחִים עָלָיו (מל"ב י"ח, כא).**

אם כן, בהישענות על מצרים לא רק שישנה בעיה רוחנית, אלא גם טעות אסטרטגית. חזקיהו אולי סומך על כך שלמצרים ישנו אינטרס עצמאי להדיפת הכיבוש האשורי, אבל עדיין בולט הסיכון שהוא לוקח אל מול הבטחת הביטחון שנותן לו הנביא. ישעיהו גם מתייחס ברמז לטעות זו בכנותו את מצרים **עַם לֹא יוֹעִילוּ (ל', ה-1)** או **עֵשֶׂק וְגִלּוֹז' (ל', יב)**, ומנבא כי גם הפעם: **וְהָיָה לָכֶם מְעוֹז פְּרַעֲזָה לְבִשְׁתׁ וְהַחֲסוֹת בְּצַל-מִצְרַיִם לְכָל-מָוָה (ל', ג).** ישעיהו מנבא כי הנסיון של ישראל לסמוך על ישועה ממקור מפוקפק עם סיכויים והסתברות של מאבק מזוין במקום לקבל ישועה בטוחה בשקט נחת מאת ה', תביא להפסד ממושך וכואב יותר בעוד ה' מחכה לתפילת העם על מנת להושיעם.

לעתיד לבא, יאשיים יחזקאל את מצרים על הפקרתם את ישראל בעתות צרה ועל היותם משענת קנה נשברת לישראל במהלך ההיסטוריה, וינבא את חורבנם כעונש על כך: **וַיַּעַן הַיְיִוָּתָם מִשְׁעַנְתָּ קֶנֶה לְבַיִת יִשְׂרָאֵל: בְּתַפְשָׁשׁ בְּךָ בְּכַף תְּרוּץ וּבִקְעָתָה לָהֶם בְּלִבְתָּךְ וּבַהֲשָׁעָנְךָ עָלֶיךָ תִּשָּׁבֵר וְהִעַמְדָתָ לָהֶם כְּלִמְתָנִים: לִכֵּן כֹּה אָמַר אֱ-דְנִי ה' הִנְנִי מֵבִיא עָלֶיךָ תָּרֵב וְהִכְרַתִּי מִמֶּךָ אָדָם וּבְהִמָּה (יחזקאל כ"ט, ו-ח).**

סיכום

בהישענות על מצרים לעזרה ישנה בעיה כפולה של נטישת ה' - אחת מצד היפוך הברית שנכרתה עם ישראל על ידי הוצאתם משם, ושניה מצד העדפת הביטחון והישועה של כח צבאי ארצי על פני ישועתו של בורא העולם. בנוסף לבעיות מהותיות אלו עומדת הטעות המעשית שבהסתמכות על ה מצרים, הידועים בחוסר הנאמנות שלהם לחוסים בצלם. על כל אלה מבקר ישעיהו את העם היושב בירושלים ומכנה אותם 'בָּנִים סוֹרְרִים' המזוותרים במעשיהם על הישועה והמנוחה שמציע להם הנביא בשם ה'.

להרחבה

[מתן על הפרק - דפי לימוד לפרקים כ"ז-כ"ח](#)

[מתן על הפרק - דפי לימוד לפרקים כ"ט-ל'](#)

[מתן על הפרק - דפי לימוד לפרקים ל"א-ל"ב](#)

[מאמר קצר של פרופ' יהודה איזנברג: הוי היורדים למצרים לעזרה](#)

[מאמר של הרב יצחק לוי: 'הוי היורדים מצרים לעזרה... ואת ה' לא דרשו'](#)

[שיעור של הרב מנשה וינר: המשענת המצרית](#)

[שיעור של ד"ר יעל ציגלר: החזרה למצרים במלכותו של שלמה](#)

הקדמה לקראת השבוע הבא

בשבוע הבא נלמד פרקים ל"ב-ל"ה